

“La preservació dels recursos digitals a les biblioteques” i “Els documents i la informació de la biblioteca des de la perspectiva de la propietat intel·lectual”

Professors: A. Keefer, Miquel Térmens i Pep Matas

5è Workshop Biblioteca. Març 2012

Sumari

1. Punts clau per a la preservació dels recursos digitals a les biblioteques
2. Punts clau de la llei de propietat intel·lectual aplicada a l'àmbit de les biblioteques

Punts clau per a la preservació dels recursos digitals a les biblioteques

- Què és la preservació digital → Nou paradigma (materials tradicionals vs. materials digitals)
- Aspectes institucionals de la preservació digital
- Els repositoris digitals fiables
- La preservació segons la tipologia institucional
- Altres aspectes de la preservació digital
- Conclusions

Què és la preservació digital

El conjunt dels processos destinats a garantir la continuïtat dels recursos digitals durant el temps que es consideri necessari.

Es pretén:

- **Preservar** la informació en comptes del document físic;
- **Garantir** l'accessibilitat i la utilització de la informació

La garantia d'accés permanent requereix que el material: no es perdi, no es faci malbé, estigui localitzable, sigui sempre comprensible

Els processos inclouen: la distribució de recursos humans, econòmics, institucionals, l'aplicació dels mètodes i de les tecnologies identificats entre les “millors pràctiques” = **PLANIFICACIÓ**

Aspectes institucionals de la preservació digital

Principals obstacles: tecnològics, econòmics, institucionals, legals

És viable per a la institució la preservació digital?

La capacitat de la institució d'assumir i de complir les responsabilitats associades depèn de factors com: l'estructura i l'organització; els recursos (humans, materials i econòmics) i la manera de recollir-los, d'aplicar-los i de gestionar-los; les polítiques i procediments; les relacions amb altres entitats i col·lectius, incloent-hi obligacions legals, acords entre institucions, etc.

La preservació dels recursos digitals i els drets d'autor

Els drets d'autor inclouen l'exclusivitat sobre la reproducció, la difusió, la modificació i l'emissió de la seva obra (excepte en determinats casos permesos per llei)

- El dret de modificació dels recursos arxivats per a la seva preservació
  - El dret de recollir i arxivar els recursos
  - El dret de donar-ne accés al públic
- 3 aspectes principals

Repositoris digitals fiables

Al darrere hi ha institucions que pretenen oferir accés fiable a llarg termini als recursos digitals que gestionen. S'entén que l'accés va dirigit a una comunitat d'usuaris determinada.

Tenen la responsabilitat de:

- Mantenir la infraestructura tècnica adequada
- Garantir la integritat i l'autenticitat dels recursos
- Vigilar la protecció dels drets intel·lectuals
- Limitar-ne l'accés només a usuaris autoritzats
- Mantenir les eines d'identificació i recuperació
- Subministrar les metadades normalitzades que hauran d'acompanyar la informació

Atributs: responsabilitat, viabilitat, sostenibilitat, adequació tècnica, seguretat, transparència.

La preservació segons la tipologia institucional

Actualment les accions de la preservació digital se centren a les biblioteques nacionals i les universitats, tant col·lectivament com individualment. Exemples:

- Biblioteques nacionals:
  - Material en la web **PADICAT**
  - Patrimoni nacional
- Universitats:
  - Articles científics i altres documents d'investigació, revistes, material docent, dades científiques, documents patrimonials, altre material institucional

DUGi

Els repositoris institucionals (Ris) són “una infraestructura essencial per a la investigació (Scholarship) a l'època digital... Un conjunt de serveis que una universitat ofereix als membres de la seva comunitat per a la gestió i la difusió dels materials digitals creats per la institució i els seus membres”

Per què es vol crear un RI?

- Per a la gestió dels bens intel·lectuals institucionals per a la seva reutilització
- Per a l'emmagatzematge dels recursos digitals
- Per a la promoció d'OA i contribuir als canvis del sistema de publicació científica
- Per a la disponibilitat d'una eina d'administració (estadístiques, màrqueting, etc.)
- Per a la preservació a llarg termini dels bens digitals

Altres aspectes de la preservació digital

- La problemàtica tècnica de la preservació digital: conservar? no hem de conservar les màquines per preservar, l'evolució tecnològica és massa gran per conservar maquinari; etapes en la preservació (arxivar, preservar, garantir); els mitjans i la preservació (text, fotografies, àudio, vídeo, pel·lícules cinematogràfiques, materials compostos), què cal preservar
- Suports digitals: canvi de suport, còpies de seguretat enfront sistemes de preservació
- El model OAIS: ingesta, emmagatzematge, gestió de dades, accés, preservació i serveis comuns
- Estàndards i eines informàtiques: XML, METS, PREMIS, MODS, GDFR, JHOVE, DROID
- Estratègies tècniques de preservació: migració, emulació, etc.

Conclusions

- Els procediments són essencials
- Normalització dels formats
- En ple debat: quines són les característiques bàsiques dels documents a preservar?
- El sector privat s'està movent
- El sector públic s'està movent
- **La preservació digital serà un gran negoci**
- La preservació digital es pot externalitzar
- També es podrà preservar amb programari lliure
- Les solucions tècniques estan arribant. El model OAIS i l'estàndard METS són bàsics

Actualment es pot fer aquesta afirmació?

Punts clau de la llei de propietat intel·lectual aplicada a l'àmbit de les biblioteques

- Aspectes bàsics de la llei de la propietat intel·lectual: l'objecte, pas a domini públic, l'autor, pluralitat d'autors, altres titulars de drets, els drets (morals, compensatoris, d'explotació), transmissió dels drets, cessió de drets a l'editor, gestió col·lectiva de drets, la funció del registre de PI, la salvaguarda dels drets
- Serveis als usuaris en base a excepcions
- Les bases de dades
- Règim de documents no publicats
- Llicències open

Serveis als usuaris en base a excepcions

- Reproducció a la Biblioteca: amb finalitat de recerca, amb finalitat de conservació, altres reproduccions
- Comunicació per xarxa interna
- Dret de cita (docència i investigació) i il·lustració ensenyament
- Campus virtual: textos i materials propi del PDI, cita en materials de docència → **CEDRO**
- Resum de les limitacions: reproducció per a recerca (investigadors), reproducció per a conservació (tots els usuaris), altres reproduccions (tots els usuaris), comunicació en terminals de la Biblioteca (investigadors), cita (docent/investigador) i il·lustració de la docència (docent)

Les bases de dades

- Drets dels creadors de la base de dades per la originalitat de la BD, protegida pel dret d'autor

Límits: utilització amb finalitat d'il·lustració de la docència o de recerca, admet transformació, ús proporcional i citant la font

- Drets dels fabricants de la Base de dades, es protegeix la “inversió substancial”, al marge del caràcter original, protegida pel dret *sui generis*

Límits: els continguts poden ser citats en base al dret de cita, dels continguts se'n pot extreure/reutilitzar part substancial amb finalitats d'il·lustració de la docència o de recerca (ús proporcional i citant la font)

- Les bases de dades creades per la Biblioteca: reculls de premsa, guies de lectura, notícies, el blog de la biblioteca, catàlegs i buidats de dades
- De qui són els drets? De l'autor treballador: transmissió dels drets d'exploració a l'empresa, excepte pacte contrari en el contracte, per a utilitzar en l'exercici de l'activitat habitual no per a finalitat diferent
- Possibles fonts: les cobertes dels llibres, les imatges dels autors, fragments de continguts d'obres. **Atenció:** els reculls de premsa i *press clipping*, han de ser a la intranet corporativa, no es pot fer amb finalitats lucratives sense autorització

Règim de documents no publicats

- Documents no publicats: documents amb valor informatiu, científic, cultural lliurats pels particulars i documents aportats pels particulars en el marc d'un procediment
- Encàrrecs i documents d'activitats: encàrrecs de textos, fotografies; enregistrament de conferències, edició de textos de conferències i encàrrecs de dissenys, logotips...
- Materials docents
- Treballs dels alumnes: són titulars dels drets, la Universitat en pot disposar a efectes d'avaluació, excepcionalment l'autoria és compartida, s'ha de tenir en compte en el marc de projectes de recerca, segons contracte

Llicències Open

http://www.youtube.com/watch?v=OUo3KMkOETY&feature=player_embedded

Gràcies per la vostra atenció!